

Warszawa, 16 lipiec 2009 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-618534-IV/09/BB

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 0 22 551 77 00
Fax 0 22 827 64 53

Pan
Jacek Rostowski
Minister Finansów
WARSZAWA

Krzysztof Gornie Ministrowe

W pracach Rzecznika Praw Obywatelskich po raz kolejny pojawił się problem ograniczeń egzekucyjnych przewidzianych przez ustawę z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t.j: Dz. U. z 2005 r., nr 229, poz. 1954 ze zmian., dalej: u.p.e.a.) - wiele skarg kierowanych do Rzecznika dotyczy zakresu możliwej egzekucji w sytuacji, gdy zajęтым składnikiem majątkowym jest wierzytelność.

Otóż ograniczenia egzekucji z wierzytelności uregulowane są kazuistycznie: wówczas, gdy ustawa normuje odrębnie np. egzekucję z rachunku bankowego (tj. z wierzytelności, jaką dłużnik posiada względem banku z tytułu prowadzenia rachunku) czy egzekucję z wynagrodzenia za pracę, jednocześnie precyzyjnie określa zakres możliwego zajęcia (zob. art. 9 § 1 u.p.e.a. w zw. z art. 87 - 91 kodeksu pracy, art. 81 § 4 i § 5 u.p.e.a., art. 54 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe: Dz. U. z 2002 r., nr 72, poz. 665 ze zmian.). Jest bowiem zasadą, że pewna część tych wierzytelności jest wolna od zajęcia - zwłaszcza w przypadku egzekucji z wynagrodzenia za pracę i z innych stałych świadczeń, których ce-

lem jest zapewnienie utrzymania, nie pozbawia się dłużnika możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb egzystencjalnych.

Analogiczny jest cel istniejących ograniczeń egzekucji z rzeczy ruchomych, wprowadzonych przez art. 8 u.p.e.a: w przypadku większości z nich, chodzi o zachowanie tych przedmiotów, które pokrywają bieżące potrzeby życiowe jednostki. Pozbawienie tych środków może podważyć podstawę egzystencji dłużnika i jego rodziny, uniemożliwić zaspokajanie ich wręcz biologicznych potrzeb. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że w świetle art. 8 § 1 pkt 6 u.p.e.a. dłużnik ma prawo zachować pieniądze w kwocie 760 zł.

Jednak we współczesnych realiach społecznych wiele osób utrzymuje się ze świadczonych usług bądź wykonywania określonych zadań poza stosunkiem pracy: ich jedynym źródłem dochodów jest wynagrodzenie wynikające z umów zlecenia bądź umów o dzieło; z kolei podstawą utrzymania twórców jest wynagrodzenie otrzymywane z tytułu umów licencyjnych. Nie można także pominąć bardzo powszechnej obecnie formy świadczenia usług w postaci tzw. samozatrudnienia, w ramach której dana osoba prowadzi działalność gospodarczą w bardzo niewielkim zakresie, polegającą na świadczeniu usług na rzecz jednego odbiorcy.

W opinii Rzecznika Praw Obywatelskich, normy ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji nie uwzględniają obecnie istniejących warunków obrotu prawnego, w których regularnie wypłacane pobory pracownicze - czy też żywy inwentarz, potrzebny do wyżywienia dłużnika (art. 8 § 1 pkt 3 u.p.e.a.) - nie dla wszystkich dłużników są właściwym źródłem utrzymania. Wynagrodzenie tych dłużników, którzy osiągają dochód z umów zlecenia czy o dzieło, nie są w żadnym stopniu chronione przed egzekucją. Zajęcie wierzytelności, wynikających z tych umów, jest zupełne - ani przepisy u.p.e.a., dotyczące egzekucji z wierzytelności (art. 89 i dalsze u.p.e.a.), ani też inne regulacje ustawowe nie zapewniają żadnej ochrony tych należności. Tymczasem często to właśnie z nich utrzymuje się dłużnik.

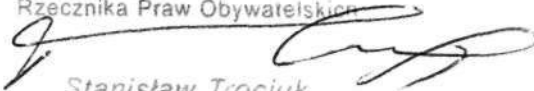
Jako przykład można wskazać sytuację jednego ze skarżących, który zwrócił się do Rzecznika: jest on dziennikarzem, jedynym jego dochodem jest wynagrodzenie przypadające z umów, na podstawie których publikuje swoje artykuły. Od wielu miesięcy nie otrzymał on żadnej kwoty z tego tytułu, gdyż wszystkie przypadające mu wierzytelności podlegają zajęciu. Jako że nie są to „świadczenia powtarzające się” w rozumieniu art. 9 § 2 u.p.e.a. (przypadają one w nieregularnych okresach), organ egzekucyjny dokonuje zajęcia wymagalnych wierzytelności w pełnej wysokości.

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich nie znajduje uzasadnienia sytuacja, w której pewien składnik majątkowy nie podlega żadnej ochronie przed egzekucją- w sytuacji, gdy jest to świadczenie, które służy utrzymaniu dłużnika, oraz co do zasady jest podzielne (w tych aspektach egzekucja z wierzytelności różni się np. od egzekucji z nieruchomości, który to składnik majątkowy również nie podlega ochronie). Niewątpliwie ustawodawca nie uwzględnia tutaj „alimentacyjnego” charakteru wielu wierzytelności.

Zapewnienie określonej ochrony prawnej wierzytelności w trakcie egzekucji wydaje się więc celowe - można rozważyć ograniczenie egzekucji w zakresie analogicznym np. do tego, jaki przewidziany jest przez art. 8 § 1 pkt 6 u.p.e.a. w przypadku zajęcia pieniędzy będących we władaniu dłużnika.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r., nr 14, poz. 147 ze zmian.) - w zw. z art. 25 § 1 u.p.e.a. - uprzejmie proszę Pana Ministra o rozważenie przedstawionego zagadnienia; będę wdzięczny za przekazanie uwag Pana Ministra, dotyczących możliwości ochrony wierzytelności w postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich